

GLOBALIZACIJA I INFORMATIKA

SAŽETAK: Današnja tehnološka razina omogućuje povezivanje sustava računala u mreže, ali i njihovo globalno povezivanje u jedinstveni komunikacijsko-informacijski sustav – internet. Internet je vrlo brzo postao plodno tlo za zlouporabu, odnosno plodno tlo za razvoj i širenje računalnog kriminaliteta. Tehnološki razvoj interneta omogućio je mnoštvo zlouporaba zbog nepostojeće ili nedostatne pravne regulative iz područja računalnog kriminaliteta. Osobna računala danas se rabe kod financijskih transakcija, a u njima se mogu naći poslovne tajne, osobni medicinski podaci i informacije o zapošljavanju. Na početku širenja interneta, stručnjaci za njegov dizajn, odnosno za dizajn pojedinačnih stranica, nisu ni sanjali da će moderna računalna tehnologija doživjeti tako veliki planetarni uspjeh pa nisu previše računa vodili o sigurnosti podataka i informacija. Ovako golema popularnost osobnih računala i interneta diljem svijeta stručnjacima za internet donijela je i nešto o čemu baš i nisu razmišljali kada su stvarali svoje stranice, a to je upravo način na koji se, sa sigurnosnog aspekta, mogu sačuvati podaci i informacije od najrazličitijih zlouporaba koje se mogu zamisliti.

KLJUČNE RIJEČI: globalizacija, informatika, računala, kriminal.

1. Uvod

Današnje moderno doba suvremenih digitalnih i računalnih tehnologija svakim danom sve više napreduje i, na zadovoljstvo mnogobrojnih korisnika diljem svijeta, svakim danom ta moderna tehnologija postaje sve dostupnija i jednostavnija za uporabu. To bi značilo da razdoblje od devedesetih godina XX. stoljeća, kada je došlo do nagle ekspanzije tih modernih tehnologija, do danas slobodno možemo nazvati razdobljem znanstveno-tehnološke revolucije koja će se i u budućnosti nastaviti razvijati. Središnje mjesto u tom procesu ima čip, odnosno mikroprocesor. Čip je sićušni komadić kristala poluvodiča (ponajviše silicija) na koji se utiskuje sklop ili niz sklopova koji čine elektronički integrirani krug. Na njegovoj površini od nekoliko milimetara utiskuju se tisuće i tisuće tranzistora, kondenzatora i niz drugih elektroničkih elemenata. Mikroprocesor je skup nekoliko povezanih čipova koji djeluju kao samostalno računalo. Svjetska znanstvena javnost u današnje vrijeme velike nade ulaže u pronalaženje biočipa koji bi djelovao poput ljudskog mozga. Biočip bi postao izvrsna podloga za razvoj umjetne inteligencije, robotizacije, digitalne komunikacije itd. Razvojem suvremenih digitalnih i računalnih tehnologija došlo se je i do konačnog cilja moderne informatike, a to je razrada optimalnih metoda i sredstava primanja, pohrane, prijenosa, obrade, pronalaženja i uporabe informacija sa zadaćom istraživanja strukture, funkcionalnosti, oblikovanja i izgradnje informacijskih sustava čiji se rad temelji na računalnim sustavima (Šimundić, 2007: 160–161). Iz toga proizlazi da su osnovni pojmovi informatike signal, podaci, informacije, znanje i umijeće.

Uz pojam interneta usko je vezan pojam informacijski sustav. Informacijski sustav je skup jasno definiranih pravila, praktičnog iskustva i metoda rada kod kojih ljudi ili grupe ljudi trebaju raditi na unošenju datih podataka u računalo, koji će obraditi informaciju tako da pruži sve specifikacije, što će omogućiti pojedincima da se odluče u konkretnim situacijama.

Svakodnevnim povećanjem broja nazočnih na internetu, svijet sve više postaje globalno informacijsko selo. Ukidaju se prostorna, regionalna, etnička i druga ograničenja i tako je svijet postao globalna zajednica, a internet – informacijska superprometnica! Internet je tako postao tehnološki, socijalni, ekonomski, medijski, politički pa, između ostalih, i pravni fenomen. Budući da na današnjem stupnju razvoja trenutačno nije moguće postići apsolutnu sigurnost informacijskih sustava, potrebno je pružiti apsolutnu i djelotvornu zaštitu ako dođe do zlouporabe. To je moguće postići jedino koordinacijom država koje čine globalno selo (Šimundić, Franjić, 2009: 17–18).

2. Globalizacija

Pojam globalizacije se koristi u kontekstu različitih društvenih znanosti. Često se u istom tekstu pojam globalizacija pojavljuje jednom u funkciji pojašnjenja ekonomskog problema, drugi put sociološkog, treći put kulturološkog, a zatim se raspravlja o pojavi kojoj se niti ne može odrediti specifična nadređena znanost (Franjić, 2016: 170–178). Sve ovo pokazuje kako je globalizacija izrazito interdisciplinarni pojam, i da je kao takvu treba i promatrati. Globalizacija je proces gospodarskog, socijalnog, kulturnog, i političkog djelovanja koje nadmašuje granice nacionalnih država. Ne radi se o prolaznom trendu već o nužnom procesu. Drugo je pitanje kako se prema njoj odnositi, jer je ona nadnacionalni sustav koji utječe na unutarnju i vanjsku politiku gotovo svake zemlje.

Globalizacija se često poistovjećuje s internacionalizacijom, liberalizacijom, univerzalizacijom ili vernalizacijom. Svi ovi termini predstavljaju procese koji potiču proces globalizacije, ali nemaju isto značenje kao globalizacija. Ovi procesi odvijaju se među državama koje su političke i teritorijalne jedinice, dok globalizacija predstavlja nadteritorijalne odnose bez granica i udaljenosti. Zbog toga treba razlikovati globalnu ekonomiju od međunarodne ekonomije ili globalnu politiku od međunarodne politike (Šimundić, Franjić, 2009: 159).

O uzrocima globalizacije također postoje različita stajališta. S jedne strane je evolucijski pristup kojim se globalizacija tumači kao povijesni proces. Prema tom tumačenju globalizacija je rezultat dugotrajnih gospodarskih, političkih i tehnoloških promjena kroz povijest suvremene civilizacije. S druge strane je revolucionarni pristup koji promatra

globalizaciju kao tip promjene koja radikalno prekida s prošlošću kroz potpunu preobrazbu i restrukturiranje globalnih društvenih i ekonomskih odnosa.

3. Internet

Internet je danas široko rasprostranjen diljem svijeta i može mu se pristupiti s najudaljenije točke zemaljske kugle samo pod uvjetom ako ondje postoje računalo, modem i telefonska veza. To danas, praktički, nije nezamislivo, pa se slobodno može kazati da se internet nalazi ondje gdje mu se može pristupiti.

Razvoj interneta kao moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije znatno izmjenjuje poznate oblike komuniciranja, pokreće ekonomski razvoj i na svoj način sudjeluje u stvaranju globalizacije. Internet je multiplicirao važnost informacije, skratio vrijeme njezina prijenosa i omogućio vlastito sudjelovanje u njezinom kreiranju (Šimundić, Franjić, 2009: 23). Internet je svojom pojavom promijenio svijet stvorivši nove oblike komuniciranja. Svojom je pojavom donio niz promjena u brojnim sferama društvenog života, posebice u gospodarski razvijenim državama. Dovoljno je reći da uz pomoć interneta ljudi danas pronalaze niz važnih informacija od posebnog značaja, ali uz pomoć interneta, ljudi danas kupuju, razmjenjuju ideje, traže posao, imaju pristup najrazličitijim bazama podataka itd.

4. Informatika i globalizacija

Novo vrijeme donosi i nova kaznena djela. Čovječanstvo danas proživljava vrijeme koje je u tehnološko-znanstvenom smislu već sutra zastarjelo. Revolucionaarna informacijska dostignuća i u isto vrijeme njihova domišljata zlouporaba prožima gotovo sve sfere ljudskog života i rada. Svima je dobro poznato saznanje da sve razvijene zemlje u svijetu za primarne faktore svog razvoja i blagostanja uzimaju ponajprije znanje i kapital, a tek poslije toga rad i ostale fizički opipljive blagodati. Mi smo danas svjedoci jednog povijesnog preokreta koji je globalizacijsku podjelu svijeta na bogate i siromašne transformirao na isto tako globalizacijsku podjelu onih koji posjeduju znanje i informacije te one koji to znanje, odnosno informacije ne posjeduju, a da je pri toj globalizaciji u potpunosti izgubljen zemljopisni položaj države. Ljudi su postali svjesni činjenice da su samo informacije preduvjet širenja znanja, a da je znanje glavni čimbenik, odnosno preduvjet svakog daljnjeg razvoja i prosperiteta svakog razvijenog društva, odnosno države. Vidljivi interes svih iole razvijenijih država u ulaganje prema „pribavljanju“ i nadopunjavanju svog informatičkog kadra, stoga ne treba iznenaditi. Isto tako ne iznenađuje ni pojava otvaranja velikog broja studija i stručnih škola s ciljem ostvarivanja informacijske pismenosti, i njegovog ujednačavanja i

ravnomjernog razvoja unutar granica pojedinih zemljopisnih regija, bez obzira radi li se samo o području određene države ili o području koje obuhvaća više država (poput Europske unije). Važno je napomenuti da ulaganja u tom smjeru nisu mala. Uložena su sredstva uvelike isplativa, posebice u domeni informacijsko-tehnoloških inovacija koje unose promjene u međusobno komuniciranje i društveno informiranje, a što se posebno ogleda u novim znanjima i proizvodima koji se svakodnevno plasiraju na svjetsko tržište. Da je to tako, govori i činjenica da je u vrlo kratkom vremenskom roku od prve generacije računala došlo do projekta pete generacije računala, koja postaju osnova suvremenog djelovanja čovjeka s tendencijom automatiziranja svakodnevnih ljudskih poslova, imajući pritom na umu da računalu treba reći što raditi a ne kako raditi. Razvojem zadnje generacije računala razvila se i umjetna inteligencija te ekspertni sustavi koji su danas glavni generator razvoja novih znanja. Uz razvoj promjena koje su se dogodile u međuljudskim komunikacijama svakako treba vezati i pojam računalnih mreža. Računalne mreže postale su glavni prijenosnik informacija i povezivanja ljudi na cijelome svijetu. Implementacija sofisticirane tehnike i znanje kao njezin preduvjet, prouzročili su uz novac i informaciju kao glavne oblike ekonomske i društvene zloupotrebe. Dakle, iskustvo pokazuje, svaki tehnološki napredak društva uz dobrobit donosi i svoju mračnu stranu. Tu mračnu stranu u pravilu prvi koriste kriminalci koji se služe novim tehničkim i tehnološkim dostignućima u svom poslu. Računalo, odnosno informacijska tehnologija u tom je kontekstu ponudila možda najviše do sada. Ova nova i svakim danom sve uspješnija i primjenjivija tehnologija pruža velike mogućnosti za obavljanje kriminalnih radnji. Što je tehničko savršenstvo računala veće, uz istovremeno pojednostavljenje njihove uporabe, to su i veće mogućnosti za njegovu zlouporabu. Stoga ne iznenađuje činjenica da se nedopustivo kasni u suprotstavljanju ovim novim vidovima kriminala i njihovim činiteljima (Šimundić, Franjić, 2009: 151–152).

5. Ekonomski aspekti globalizacije

U ekonomskom smislu globalizacija je proces kojim se smanjuju ili potpuno ukidaju prepreke u međunarodnoj ekonomskoj razmjeni i povećava ekonomska integracija među zemljama. To je proces povezivanja industrijskih i financijskih aktivnosti na svjetskom tržištu, a na osnovi znanstveno-tehnološke i informacijsko-komunikacijske revolucije, odnosno njihovih postignuća (Franjić, 2016: 170–178).

Ako se prihvati evolucijski pristup, proces globalizacije počinje industrijskom revolucijom i kapitalističkim načinom proizvodnje, čiji je cilj stjecanje i povećanje profita. Profit se može povećati uz brži rast proizvodnje od rasta troškova, ili smanjenjem troškova uz

istu razinu proizvodnje. Globalizacija je odabrala oboje. Industrijska revolucija i tehnološki napredak smanjivali su troškove proizvodnje i omogućavali stvaranje novih proizvoda, do tada potpuno nepoznatih. Revolucionarni pristup proces globalizacije smješta pred kraj 20. stoljeća, kada je snažno potaknut tehnološkim napretkom u telekomunikacijama i transportu, a posebice razvojem informacijskih tehnologija.

Bez obzira kad se locira početak procesa globalizacije, nesporno je da je snažni tehnološki napredak utjecao na smanjenje transportnih i komunikacijskih troškova, tako da oni danas ne predstavljaju značajniju prepreku međunarodnoj razmjeni. Usvajaju se brojni međunarodni standardi proizvodnje, transporta, platnog prometa te se ukidaju carinske barijere i zaštite. Sve to vodi stanju u kome će se proizvodnja robe obavljati na onom mjestu u svijetu gdje se to može najjeftinije učiniti, a prodavat će se tamo gdje se može postići najveća dobit. Pri tome je dovoljno da struktura i količina tako proizvedenih dobara odgovara strukturi i veličini svjetske potražnje. Jedan od načina ostvarivanja tog uvjeta je preuzimanje i spajanja poduzeća širom svijeta. Proces globalizacije omogućava ovakve prekogranične poslove, dok istodobno ovakvi poslovi pospješuju proces globalizacije.

Kapital, tehnologija, rad i informacije kao osnovni proizvodni faktori, te proizvodi i usluge se u globalnom gospodarstvu slobodno kreću svijetom. Navedeni faktori se kreću s mjesta gdje su jeftiniji na mjesto gdje su skupi, a proizvodni pogoni se lociraju tamo gdje je to najjeftinije. Za starije tehnologije to su nerazvijene zemlje ne samo zbog nižih nadnica, nego i zbog nedovoljno propisanih standarda rada i zaštite okoliša, niskoj razini ljudskih prava, te nedovoljne organiziranosti radništva. Nerazvijene zemlje prihvaćaju transfer tehnologije koja je na zapadu davno zastarjela i prevladana, jer to nekima osigurava nadnice veće od domaćeg prosjeka.

Multinacionalne kompanije su nositelji kako svjetskih gospodarskih procesa, tako i procesa globalizacije. Upravo na njihovom poslovanju može se vidjeti snaga globalne integriranosti. One su nositelji globalizacije jer otvaraju podružnice, prodavaonice i tvornice u bilo kojem kutu svijeta ako tako same odluče, najčešće nesputane administrativnim državnim granicama. No, one su samo jedna strana globaliziranog svijeta. Bez druge strane, koju čine njihovi najznačajniji potrošači, svi naponi korporacija bili bi gotovo uzaludni. Svjetska populacija mladih je izuzetno brojna, posebice u južnim i istočnim zemljama svijeta, a uz to mladi troše neproporcionalno velik dio prihoda svojih kućanstava.

Mladi pripadnici srednje klase u zadovoljavanju svojih potreba nisu vezani za zemljopisno mjesto u kome žive. Putem interneta kupuju širom svijeta, nose sličnu odjeću, najbrojniji su korisnici mobilnih telefona, slušaju svjetske glazbene hitove ili igraju iste igre i

skupljaju iste sličice. Svi oni zorno prikazuju pripadnost jednoj globalnoj kulturi, osmišljenoj u multinacionalnim kompanijama, te donekle prilagođenoj lokalnim uvjetima. Globalna populacija mladih u marketinškim agencijama se ogleda kao jedna od najvećih marketinških prilika u povijesti (Šimundić, Franjić, 2009: 159–160).

6. Politički aspekti globalizacije

Proces globalizacije pokrenuli su veliki i moćni, da bi bili još veći i moćniji. Stoga proces globalizacije puno snažnije djeluje na male nego na velike zemlje. Manje zemlje su u pravilu ovisnije o vanjskoj trgovini nego velike, zbog toga svaka promjena u svjetskoj ekonomiji ima značajan utjecaj na ekonomiju male zemlje (Franjić, 2016: 170–178).

Za zemlje u tranziciji globalizacija je dodatni izazov. Ne postoji dvojba treba li se uključiti u taj proces ili ne, već je samo pitanje na koji način to učiniti. Pravilno prepoznavanje uzroka, učinaka i procesa globalizacije omogućuje tranzicijskim zemljama uspješnije provođenje i samog procesa tranzicije.

Globalizacija je posebno ubrzala svoj hod nakon propasti socijalističkih zemalja, uspostavom dominacije neoliberalnog koncepta društva i ovisnosti postsocijalističkih zemalja o svjetskim središtima ekonomske i političke moći. Globalizacija je proces promjene svijeta po normama i pravilima igre koje su zadali interesi kapitala i političke moći.

Proces globalizacije relativizira stara načela i osnove nacionalnih država kao što su teritorijalnost i suverenitet. To u konačnici vodi redefiniranju smisla i uloge nacionalne države. Država u procesu globalizacije otvara svoje granice i relativizira ih suvremenim načinima komunikacije, virtualnošću internet prostora, pri čemu je nebitno na čijem je teritoriju tko fizički prisutan. Dio suvereniteta države prenose na nadnacionalne političke strukture, svojevrijem, jer je to u nacionalnom interesu.

Narodi koji su u povijesti imali sreću ranije stvoriti nacionalnu državu i u njenim okvirima se brzo razvijati, istrošili su model nacionalne države kao najbolji okvir razvitka. Zbog toga su pokrenuli i na izvjestan način nametnuli proces globalizacije uz napuštanje klasične zamisli nacionalnih država. Nasuprot velikim dominantnim narodima, mali narodi tek u jeku procesa globalizacije uspostavljaju svoje nacionalne države, odnosno tek što su počeli uživati teško stečenu suverenost, već se nalaze pred mogućnošću njezina gubitka. Mnogi mali narodi susreću se sa situacijom da im je budućnost zadana, a po pravilima što su ih odredile gospodarske sile.

Jedinstvo nacionalne države i društva s globalizacijom postaje ne samo upitno, nego ugroženo. To je razlog zbog čega se nacionalističke elite u nekim novostvorenim nacionalnim

državama opiru procesu globalizacije jer u njemu vide opasnost za nacionalni opstanak. Alternativu globaliziranju one pronalaze u bijegu u prošlost, no taj pristup nema perspektivu već samo povećava cijenu prilagodbe novim uvjetima. Pravi pristup je u aktivnom traženju kvalitetnih rješenja za uključivanje u globalizacijske procese, te očuvanju nacionalnih interesa na taj način.

Moć transnacionalnih kompanija je izuzetno velika do te mjere da prijete dokidanju moći nacionalnih država. Vlade pojedinih država katkad postaju produžena ruka moćnih korporacija, te stavljajući se u njihovu službu zanemaruju interese onih koji su ih izabrali, a u tome pronalazeći svoje privatne interese.

Pojedini autori smatraju da se najveće globalizacijske promjene događaju u kulturi. Sredstva masovne komunikacije omogućavaju širenje popularne kulture i razvoj globalne kulture, a osobito ideologija poput demokracije i modernizacije. Razvoj informacijskih i telekomunikacijskih tehnologija doveo je do toga da današnja komunikacijska i informacijska povezanost uklanja važnost fizičke povezanosti, što se odražava u pojavi sažimanja vremena i prostora, kao pretpostavke globalizacijskog procesa. To širenje globalne kulture je svojevrsna prijatna kulturnim i nacionalnim identitetima koji čine raznolikost svijeta, a neki ugledni intelektualci najavljuju čak i ukidanje nacionalne raznolikosti u uvjetima sveopće centralizacije i ujednačavanja svijeta.

U ovoj fazi koristi od globalizacije pripadaju isključivo privatnom sektoru, odnosno globalnim poduzetnicima u obliku multinacionalnih kompanija, koje koriste nerazvijenost postojećih i nepostojanje drugih potrebnih globalnih ekonomskih institucija koje bi štatile interese većine.

Prvi put u povijesti suvremene globalne integracije najveća svjetska gospodarstva stagniraju. Svjetska recesija opet je srušila cijene roba koje predstavljaju temelj izvoza trećeg svijeta. S druge strane osiromašene ekonomije i zanemarene države postaju izvor novih otpora globalizaciji koji se nažalost ponekad kose i s općim civilizacijskim normama. Globalni terorizam je jedan od posljedica novostvorenog siromaštva.

Iako je proklamirana kao način da svima bude bolje, globalizacija to ne ostvaruje. Bogati su postali još bogatiji, a siromašni još siromašniji (Šimundić, Franjić, 2009: 161–162).

7. Tehnološki aspekti globalizacije

Neosporno je da je globalizacija, kakvu je danas vidimo, snažno potaknuta ili čak uopće omogućena snažnim tehnološkim napretkom u telekomunikacijama, transportu, a posebice razvojem informacijskih tehnologija. U okviru informacijskih tehnologija treba

posebno naglasiti razvoj interneta i njegovih specifičnih tehnologija koji predstavljaju tehnološku osnovicu procesa globalizacije. U tome pak posebno mjesto ima elektroničko ili e-poslovanje (Franjić, 2016: 170–178).

Iako mnogi u poslovnom svijetu jasno uviđaju potencijale i prednosti što ih donosi internet i e-poslovanje, neki ih negiraju i prihvaćaju tek kada su na to prisiljeni. U pozadini tih stavova stoji sposobnost menadžmenta da anticipira trendove na tržištu, uključujući promjenu ponašanja i navika potrošača, u skladu s promjenama tehnologije i mogućnostima koje ona pruža. Oni koji ne prihvaćaju takva kretanja vjerojatno će u budućnosti biti potisnuti s dosadašnjih tržišnih pozicija. Naime, stari modeli poslovanja i s njima povezani poslovni procesi jednostavno ne mogu odgovoriti suvremenim zahtjevima tržišta. Suvremeno vođenje poslovanja teži individualnom pristupu svakom kupcu, a to znači prihvaćanje novih modela e-poslovanja i izgradnju elektroničke arhitekture u poduzeću gdje uporaba interneta predstavlja osnovnu poslovnu infrastrukturu. Opći rast uporabe interneta, te s tim povezan rast on-line poslovnih transakcija i rast ukupne vrijednosti tako ostvarenog prometa roba i usluga, potvrđuje nužnost prilagođavanja poslovnih modela novoj tehnologiji i novim uvjetima poslovanja.

Težište upravljanja poduzećem prenosi se na upravljanje ponudom, gdje suradnja i interakcija s dobavljačima i najvažnijim kupcima predstavlja ključ uspjeha. Podršku takvom načinu poslovanja daje razvoj novih informacijskih sustava i specifičnih aplikacija, koje su usmjerene iskorištavanju mogućnosti interneta, odnosno e-poslovanja.

Neminovno je da će e-poslovanje u budućnosti prerasti iz mogućnosti poboljšanja poslovanja i dodatnog kanala prodaje u nužni i integralni oblik poslovanja, bez čega neće biti moguće zamisliti niti poslovanje, niti svakodnevni život ljudi. Pri tome vrlo značajnu ulogu imaju informacijski sustavi koji objedinjuju sve elemente poslovanja te ih optimiziraju i koordiniraju, iskorištavajući interaktivne mogućnosti interneta i izravan kontakt putem njega. Reinženjeringom poslovnih procesa će se eliminirati, izmijeniti ili automatizirati operativni i repetitivni poslovi intenzivnom primjenom informacijske tehnologije, a zaposlenici će se preorijentirati na zanimljivije, ali i zahtjevnije poslove uporabe i interpretacije informacija radi određivanja poslovnih prilika, poboljšanja usluga kupcima i održavanja njihove lojalnosti (Šimundić, Franjić, 2009: 162–163). To znači da će obrazovanje, odnosno znanje biti sve značajniji faktor u suvremenom poslovanju, te razvoju pojedinca poslovnih sustava i društva u cjelini.

8. Računalni kriminalitet

Informatička revolucija donijela je nove oblike društveno neprihvatljivih ponašanja koje je na odgovarajući način trebalo kriminalizirati. Kaznenim zakonom Republike Hrvatske te Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Republike Hrvatske u nekoliko navrata, u hrvatski pravni sustav implementirane su odredbe Konvencije o kibernetičkom kriminalu (Convention on Cybercrime) i Dodatnog protokola te Konvencije (Additional Protocol to the Convention on Cybercrime, concerning the criminalisation of facts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems). Time je Republika Hrvatska kriminalizirala čitav niz društveno neprihvatljivih ponašanja vezanih uz računala i informacijske sustave, a opisi nekih postojećih kaznenih djela su usavršeni i upotpunjeni (Šimundić, Franjić, 2009: 95).

9. Zaključak

Svakodnevnim povećanjem broja nazočnih na internetu, svijet sve više postaje globalno informacijsko selo. Ukidaju se prostorna, regionalna, etnička i druga ograničenja i tako je svijet postao globalna zajednica, a internet – informacijska superprometnica! Internet je tako postao tehnološki, socijalni, ekonomski, medijski, politički pa, između ostalih, i pravni fenomen. Budući da na današnjem stupnju razvoja trenutačno nije moguće postići apsolutnu sigurnost informacijskih sustava, potrebno je pružiti apsolutnu i djelotvornu zaštitu ako dođe do zlouporabe. To je moguće postići jedino koordinacijom država koje čine globalno selo. Ovih nekoliko rečenica iz Uvoda daju pravu sliku stvarnog stanja glede globalizacijskih procesa kojima svi mi praktički svjedočimo svakog dana. S jedne strane, internet i dalje igra važnu ulogu u razvijanju svih vrsta globalizacijskih procesa, a s druge strane, s pojavom interneta došlo je, a i danas dolazi, do najrazličitijih pojavnih oblika njegove zlouporabe koja onemogućava daljnje normalno razvijanje tih istih procesa.

Problematika računalnog kriminaliteta jest problematika čija je pojavnost sve učestalija u modernom društvu. Računalni kriminalitet nastaje i razvija se na isti način u svim dijelovima svijeta. O njemu se javno piše i govori, a rezultati njegova sprječavanja praktički su zanemarivi. U tom se kontekstu, ipak, svojevrsnim korakom naprijed može smatrati usvajanje Konvencije o kibernetičkom kriminalu čije su odredbe u svoja nacionalna zakonodavstva ugradile većina država članica Vijeća Europe, odnosno Europske unije, ali ima i onih država koje to još uvijek nisu učinile.

Iako je pojava interneta omogućila uporabu mnoštva korisnih informacija, ista je pojava praktički istodobno omogućila pojavu računalnog kriminaliteta. Moderna informatička

tehnologija vrlo je jednostavna za uporabu, a i sa svojim je cijenama sve više pristupačnija pa je kao takva izložena i različitim kriminalnim aktivnostima. Računalni kriminalitet danas predstavlja vrlo ozbiljan svjetski društveni problem, a pojava Konvencije o kibernetičkom kriminalu isto tako predstavlja ozbiljan svjetski pokušaj zadovoljavajućeg rješavanja tog problema. Dakle, ipak se nešto radi po tom pitanju, a vrijeme će pokazati koliko će prihvat Konvencije od strane država potpisnica biti djelotvoran u nacionalnim zakonodavstvima.

LITERATURA

- Additional Protocol to the Convention on Cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems.
Convention on Cybercrime
Franjić, S. (2016). "Computer Crime and Globalization" (Računalni kriminalitet i globalizacija), 5. Međunarodni znanstveni simpozij „Gospodarstvo istočne Hrvatske – vizija i razvoj” / 5th International Scientific Symposium „Economy of Eastern Croatia – Vision and Growth”, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku, June 02nd – 04th, 2016., Osijek, Croatia, pp. 170–178.
Šimundić, S. (2007). *Pravna informatika*. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu.
Šimundić, S., Franjić, S. (2009). Računalni kriminalitet. Split: Sveučilište u Splitu – Pravni fakultet.

Siniša Franjić, Ph.D.

GLOBALIZATION AND INFORMATICS

Summary

Today's technological level enables the connection of a computer system to a networks as well as their global connectivity into a unique communication-information system – the Internet. The Internet has quickly become a fertile ground for abuse, or a fertile ground for the development and spread of computer crime. Technological development of the Internet has enabled a lot of misuse due to the lack of or insufficient legal regulation in the field of computer crime. Personal computers are now used for financial transactions, and they can find business secrets, personal medical information, and employment information. At the beginning of the Internet expansion, experts for its design, or design for individual pages, did not even dream that modern computer technology would experience such a huge planetary success, so they did not take care of data and information. This enormous popularity of personal computers and the Internet around the world has brought some Internet experts did not even think about when they created their sites, and this is exactly how they can safely store data and information from the various types of abuse which can be imagined.

Key words: globalization, informatics, computers, crime.